

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка,
м. Суми (Україна)
Центр професійного розвитку педагогічних працівників Сумської міської ради,
м. Суми (Україна)
ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України»,
м. Київ (Україна)
Академія імені Яна Длугоша в Ченстохові (Польща)
Великотирнівський університет імені Св. Кирила та Св. Мефодія (Болгарія)
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія)
Стамбульський університет Йені Юз Йил (Туреччина)
Університет Малтепе (Туреччина)

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ОСВІТА І ЗДОРОВ'Я»**

16 – 17 травня 2023 року

м. Суми

УДК 371.7(477.52)(063)

А 11

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
(протокол № 11 від 29.05.2023)*

Редакційна колегія:

Лянной Юрій Олегович – доктор педагогічних наук, професор
Лянной Михайло Олегович – кандидат педагогічних наук, професор
Калиниченко Ірина Олександрівна – доктор медичних наук, професор
Латіна Ганна Олександрівна – кандидат біологічних наук, доцент
Заїкіна Ганна Леонідівна – кандидат психологічних наук, доцент
Скиба Ольга Олександрівна – кандидат біологічних наук, доцент
Тонкопей Юлія Леонідівна – к.н. з фіз. вих. та спорту, доцент

Рецензенти:

Гозак С.В. доктор медичних наук, старший науковий співробітник, завідувач лабораторії соціальних детермінант здоров'я дітей ДУ «Інститут громадського здоров'я імені О.М. Марзєєва НАМН України»
Подрігало Л.В. доктор медичних наук, професор кафедри медичних дисциплін та охорони здоров'я Харківської державної академії фізичної культури.

А11 **Актуальні проблеми громадського здоров'я:** збірник наукових праць XIII міжнародної науково-практичної конференції «Освіта і здоров'я» [Електронне видання] / відповід. ред. І.О. Калиниченко, наук. ред. М.О. Лянной. Т.1.(7). – Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2023. – 120 с.

ISBN 978-966-698-331-5 (PDF)

Збірник складається з наукових статей провідних науковців, досвідчених практиків, науковців-початківців, які працюють у напрямках теоретико-методологічних аспектів розвитку шкільної освіти та сфери здоров'я-збережувального виховання і навчання. Розкрито особливості роботи дошкільних закладів, закладів загальної середньої, професійної та вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства.

Збірник буде корисними для фахівців галузей педагогіки (вихователів закладів дошкільної освіти, вчителів початкових та старших класів), охорони здоров'я, психології та усіх, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку здоров'язбережувального виховання, здоров'я учасників педагогічного процесу та ведення здорового способу життя.

УДК 371.7(477.52)(063)

ISBN 978-966-698-331-5 (PDF)

© Колектив авторів, 2023
© СумДПУ імені
А.С. Макаренка, 2023

12. Приймак С. Г. Медико-біологічна складова підготовки учителя фізичної культури. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький, 2021. № 194. С. 46–50. <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2021-1-194-46-50>

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ ДО СТОМАТОЛОГІЧНОГО ПРИЙОМУ

Ярославська Ю. Ю., Михайленко Н. М., Назарян Р. С.

Харківський національний медичний університет
Харків, Україна

Вступ. Проблема психологічної підготовки дітей до стоматологічного прийому є актуальною. За даними різних авторів кожна друга дитина у віці від 3 до 10 років боїться іти на прийом до лікаря-стоматолога [1, 6]. Під час прийому діти відчують психоемоційний стрес, що у подальшому може призвести до відмови відвідування лікаря-стоматолога на довгий час [5, 6]. Для налагодження психологічного контакту з дітьми на сьогоднішній день використовують такі методи: попередні психологічні бесіди з батьками перед першим візитом дитини до стоматологічного кабінету; проведення лише профілактичного огляду під час першого візиту дитини; різні методи ігротерапії; заохочення дитини «за гарну поведінку» [2, 3, 4]. Але чітко сформульованих інструкцій для батьків, про те як підготувати дитину до відвідування стоматолога, у вітчизняній літературі, нами знайдено не було.

Мета дослідження: Розробити пам'ятку для батьків перед відвідуванням дитячого стоматолога.

Матеріали і методи: Нами в умовах амбулаторного прийому було обстежено та проліковано 50 дітей у віці від 5 до 11 років. Всі пацієнти раніше відвідували дитячого стоматолога-терапевта чи ортодонта, але на хірургічному стоматологічному прийомі були вперше. Усі діти були розподілені на групи, в залежності від виду хірургічної патології, з якою вони звернулися, віку та типу звернення (самостійно чи за направленням). Було виділено 3 групи патології, що найчастіше зустрічається на дитячому хірургічному амбулаторному прийомі: фізіологічна зміна зубів, загострення хронічного періодонтиту тимчасових зубів (ургентна допомога), коротка вуздечка верхньої губи (планове втручання). За віком діти були розподілені на 2 групи: молодший шкільний вік (5-7 років) та середній шкільний вік (8-11 років). Перша група дітей (30 осіб) була направлена до хірурга-стоматолога лікарями-стоматологами в ургентному чи плановому порядку, друга група (20 осіб) звернулась самостійно. В першій групі лікарями, які направляли дитину, обов'язково проводилась первинна психологічна підготовка.

Дані розподілу дітей в залежності від хірургічної патології, віку та типу звернення представлені в таблиці 1.

Таблиця 1

Дані розподілу дітей в залежності від хірургічної патології, віку та типу звернення

	Патологія	Вік		Всього
		5-7 років	8-11 років	
Направлені лікарями (N=30)	Фізіологічна зміна зубів (N=9)	4 (8%)	5 (10%)	9 (18%)
	Загострення хронічного періодонтиту молочних зубів, (N=8)	5 (10%)	3 (6%)	8 (16%)
	Коротка вуздечка верхньої губи, (N=13)	3 (6%)	10 (20%)	13 (26%)
Звернулися самостійно (N=20)	Фізіологічна зміна зубів (N=9)	7 (14%)	4 (8%)	0 (0%)
	Загострення хронічного періодонтиту молочних зубів, (N=8)	4 (8%)	4 (8%)	1 (2%)
	Коротка вуздечка верхньої губи, (N=13)	11 (22%)	8 (16%)	1 (2%)
Всього (N=50)		23 (46%)	27 (54%)	50 (100%)

Для виявлення рівня тривожності дитини нами використовувалась рейтингова шкала Франкла згідно якої виділяють чотири типи поведінки дитини на стоматологічному прийомі:

F1 – абсолютно негативне; дитина відмовляється від лікування: плаче, сповнена страху;

F2 – негативне; дитина з небажанням приймає лікування, є деякі ознаки негативізму, але не виражені явно;

F3 – позитивне; дитина приймає лікування, з настороженістю, але вона виконує вимоги лікаря;

F4 - абсолютно позитивне: гарний контакт із лікарем, дитина виявляє інтерес до процедур, що проводиться, сміється, радіє.

Результати дослідження та їх обговорення: Аналіз отриманих результатів обстеження показав, що найчастіше при первинному зверненні до хірурга-стоматолога діти виявляють другий (F2) та третій (F3) рівень тривожності: 31,5% та 38% відповідно. Абсолютно негативний (F1) настрій дитини виявлявся у 8,5% випадків, а абсолютно позитивний (F4) – у 22%. Достовірної різниці у відсотковому розподілі рівня тривожності у дітей різних вікових груп не виявлено.

В залежності від виду хірургічної патології, найкращий психологічний настрій дітей при зверненні до хірурга-стоматолога виявлявся у групі з фізіологічною зміною зубів. Так, абсолютно негативного ставлення (F1) взагалі не було виявлено, абсолютно позитивне ставлення (F4) виявлялося у 30% пацієнтів, позитивне (F3)

– у 45%, негативне (F2) – лише у 25% дітей. Найгірший психологічний настрій виявлявся у групі дітей із загостренням хронічного періодонтиту тимчасових зубів при ургентному зверненні: F1 – 19%, F2 – 50%, F3 – 25%, F4 – 6%. У третій групі (пацієнти з короткою вуздечкою верхньої губи, планове втручання) ступені тривожності розподілились наступним чином: F1 – 7%, F2 – 21%, F3 – 43%, F4 – 29% випадків.

При порівнянні ступеню тривожності у дітей в залежності від типу звернення, відмічався кращий психологічний настрій у дітей в групі, де лікарями, які направляли пацієнтів, проводилась попередня психологічна підготовка. Абсолютно негативного ставлення (F1) виявлено не було, абсолютно позитивне ставлення (F4) виявлялося у 33% пацієнтів, позитивне (F3) – у 47%, негативне (F2) – лише у 20% дітей. Психологічний настрій у групі дітей, батьки яких звернулися самостійно був гіршим: F1 – 20%, F2 – 40%, F3 – 35%, F4 – 5%.

Аналіз отриманих даних свідчить про те, що психологічний настрій дітей не залежав від віку. Пряма залежність виявлялася від наявності больових відчуттів перед зверненням до лікаря (найвищий ступінь тривожності у групі дітей з загостренням хронічного періодонтиту тимчасових зубів) та від первинної психологічної підготовки, яка проводилась батьками та лікарями-стоматологами суміжних спеціальностей. Найкращий психологічний стан спостерігався у групі дітей з фізіологічною зміною зубів, оскільки діти з раннього віку чують, що випадіння тимчасових зубів є нормою і здебільшого пов'язане з приємними сюрпризами.

На підставі аналізу отриманих результатів нами розроблена пам'ятка для батьків перед відвідуванням дитячого стоматолога.

Пам'ятка для батьків перед відвідуванням дитячого стоматолога

1. Як підготувати дитину:

- Попереджайте дитину про візит до стоматолога максимум за 1-2 дні;
- Не вибирайте час, коли дитина зазвичай спить;
- Не переносьте прийом на вечір, тому що дитина у школі, на тренуванні, на додаткових заняттях тощо;
- Не приводьте дитину на прийом до лікаря голодним.

2. Що не можна говорити дитині перед візитом до стоматолога:

- Не бійся!
- Треба буде трішечки потерпіти;
- Лікар нічого не робитиме;
- Тобі зроблять укол і далі буде не боляче;
- Лікар швидко посвердлить зуб, і ми підемо;
- Виривати зуб – це не страшно.

3. Що потрібно сказати дитині перед відвідуваннями стоматолога:

- Ми йдемо до лікаря, щоб він подивився чи здорові у тебе зубки;

- Якщо проблема із зубом (зубами) очевидна, то «ми йдемо, щоб лікар полікував зубки, і вони перестали хворіти»;
- Доктор намаже зуб спеціальним варенням, і ти не відчуватимеш, що з ним робитимуть;
- Лікар дутиме на зуб повітрям і поливатиме водою зі спеціальної трубочки, щоб вигнати із зуба мікробів («черв'ячків»);
- Лікар полікує тобі зубик і закриє в ньому дірочку гарною кольоровою пломбою («тістечком»);
- Лікар полле на зуб спеціальною водою, щоб він розхитався, потім забере його пінцетом і віддасть тобі, щоб ти передав його Зубній Феї;
- Якщо ти уважно слухатимеш лікаря, то після лікування Зубна Фея обов'язково принесе тобі подарунок;
- Після візиту до лікаря ми можемо піти гуляти до улюбленого місця!

Висновки. Аналіз проведеного дослідження рівня психологічної тривожності дітей 5-11 років на первинному прийомі у лікаря хірурга-стоматолога показав, що рівень тривожності не залежить від віку дитини. Пряма залежність виявлялася від наявності больових відчуттів перед зверненням до лікаря та від первинної психологічної підготовки, яка проводилась батьками та лікарями-стоматологами суміжних спеціальностей.

Отримані результати дослідження дозволили розробити пам'ятку для батьків перед відвідуванням дитячого стоматолога, що сприяє поліпшенню психологічного та загального стану дитини та покращенню сприйняття лікування у лікаря-стоматолога в майбутньому.

Список літератури:

1. Арефьева Т.А., Галкина Н.И. Преодоление страхов у детей. Тренинг. Психотерапия, 2009. 298 с.
2. Бойко В.В. Распознавание и преодоление страха на стоматологическом приеме. *Институт стоматологии*. 2002. № 1, 4. С. 15–23.
3. Лепелин А.В., Сутенков Д.Я., Казакова Л.Н. Психоемоциональное напряжение как основа дентофобии и причина развития страха. *Стоматология детского возраста и профилактика*. 2004. №3. С. 18-25.
4. Молофеева В.А. Дентофобия: почему дети боятся стоматолога? *Проблемы стоматологии*. 2013. №3. С. 62-67.
5. Krikken J.B., Veerkamp, J.S. Child rearing styles, dental anxiety and disruptive behavior: An exploratory study. *European Archives of Paediatric Dentistry*. 2008. №9. P. 23-28.
6. Olumide F., Newton, J. T., Dunne, S., & Gilbert, D. B. Anticipatory anxiety in children visiting the dentist: lack of effect of preparatory information. *International journal of paediatric dentistry*. 2009. – №19(5). P. 338-342.